

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **J. M.**, bývajúceho v S., zastúpeného JUDr. L. M., euroadvokátom so sídlom v P., proti odporkyni **Slovenskej republike** – Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné nám. č. 13, **o zaplatenie 7,44 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 8 C 92/2012, o dovolaní odporkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 30. apríla 2013 sp. zn. 5 Co 259/2013, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Odporkyňa je povinná zaplatiť navrhovateľovi do 3 dní náhradu trov dovolacieho konania vo výške 24,41 € do rúk JUDr. L. M., euroadvokáta so sídlom v P..

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava I uznesením z 8. marca 2013 č.k. 8 C 92/2012-19 zastavil konanie (§ 96 ods. 1 veta druhá O.s.p.), v ktorom sa navrhovateľ domáhal, aby odporkyni bola uložená povinnosť zaplatiť mu 7,44 € s príslušenstvom. Odporkyňu zároveň zaviazal zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov konania vo výške 72,69 €. Pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z toho, že odporkyňa požadovanú sumu zaplatila navrhovateľovi až po podaní návrhu, a tak z procesného hľadiska zavinila, že sa konanie muselo zastaviť (§ 146 ods. 2 O.s.p.).

Proti výroku uvedeného uznesenia o trovách konania podala odporkyňa odvolanie, v ktorom žiadala napadnutý výrok zmeniť tak, že súd navrhovateľovi neprizná náhradu trov právneho zastúpenia (s odkazom na ustanovenie § 147 ods. 1 a § 150 ods. 2 O.s.p.) alebo zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. Namietala, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní o náhrade trov konania vec nesprávne právne posúdil, nedostatočne zistil skutkový stav veci, v konaní došlo k tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne

rozhodnutie vo veci a postupom súdu jej bola odňatá možnosť konať pred súdom. Podľa jej názoru je priznanie náhrady trov právneho zastúpenia navrhovateľa v rozpore so zásadou hospodárnosti konania, lebo navrhovateľ každý nárok na odškodnenie, založený na rovnakom skutkovom a právnom základe uplatnil samostatnými návrhmi na začatie konania, a to napriek tomu, že podal jedinú žiadosť o odškodnenie. Tým „umelo“ vytvoril šesť súdnych sporov, v ktorých si uplatňuje trovy konania. V týchto konaniach ide pritom o jednoduché, drobné spory. Priznanie náhrady za právnu službu advokáta poskytnutú navrhovateľovi je vzhľadom na to v rozpore s dobrými mravmi, prieči sa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 586/2003 Z.z.“), § 147 ods. 1 a § 150 O.s.p. a je aj v rozpore so zásadou účelnosti vynaložených trov konania (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Za týchto okolností sama skutočnosť, že odporkyňa neuspokojila nároky navrhovateľa v zákonnej šesťmesačnej lehote, nemôže byť dôvodom pre priznanie trov právneho zastúpenia navrhovateľovi. Ak by boli všetky nároky uplatnené jedným návrhom, predišlo by sa zbytočným súdnym konaniam a nákladom právneho zastúpenia. Opačný postup navrhovateľa (jeho právneho zástupcu) vykazuje znaky obchádzania zákona, zneužitia práva, účelovosti a získavania finančných prostriedkov na úkor štátu; konanie právneho zástupcu navrhovateľa je aj v rozpore s profesijnou etikou advokáta. Odporkyňa v súvislosti s tým zdôraznila, že náhrada trov konania nemá byť nasmerovaná k potrestaniu povinného účastníka, ale iba k tomu, aby sa oprávnenej strane kompenzovali náklady, ktoré boli potrebné k účelnému uplatňovaniu alebo bráneniu práva. Náhrada trov preto nesmie viesť k obohacovaniu sa oprávnenej strany na úkor jej procesnej protistrany. Ak by súd konštatoval správnosť takéhoto postupu, došlo by k zásadnému porušeniu práva na súdnu ochranu.

Navrhovateľ vo vyjadrení k odvolaniu žiadal napadnutý výrok prvostupňového uznesenia o náhrade trov konania potvrdiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania. Poukázal na to, že odporkyňa ignorovala jeho opodstatnenú žiadosť o odškodnenie a svojou nečinnosťou sama vyvolala predmetný súdny spor. Vyslovil tiež názor, že v danom prípade nie sú dané žiadne okolnosti, ktoré by odôvodňovali aplikáciu § 150 ods. 2 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. apríla 2013 sp. zn. 5 Co 259/2013 uznesenie súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil a odporkyňu uložil povinnosť nahradiť navrhovateľovi do 3 dní náhradu trov odvolacieho konania vo výške 24,41 €. V odôvodnení

uviedol, že vec prejednal podľa § 212 ods. 1 a § 214 ods. 2 O.s.p. a po jej preskúmaní bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné. Po citácii ustanovení § 147 ods. 1 a § 150 O.s.p. konštatoval, že súd prvého stupňa pri rozhodovaní o náhrade trov konania postupoval správne a navrhovateľovi v súlade s § 146 ods. 2 veta druhá O.s.p. priznal plnú náhradu účelne vynaložených trov konania, spočívajúcu v trovách právneho zastúpenia. Aj podľa názoru odvolacieho súdu neboli dané dôvody pre aplikáciu § 147 ods. 1 O.s.p. alebo § 150 ods. 2 O.s.p. K tomuto záveru dospel s prihliadnutím na charakter sporu, ktorého základom je odškodnenie navrhovateľa za jeho nezákonné väznenie podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 119/1990 Zb.“). Vzal na zreteľ tiež výšku priznanej náhrady trov konania a skutočnosť, že k nárastu trov právneho zastúpenia došlo aj v dôsledku správania sa odporkyne, ktorá navrhovateľove nároky uspokojila až po začatí súdneho konania. So zreteľom na uvedené sa priznaná náhrada nejaví ako neprimeraná. Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou, že trovy konania vznikli výlučne zavinením navrhovateľa (jeho právneho zástupcu). Na tom nič nemení ani skutočnosť, že navrhovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu uplatnil viaceré nároky podľa zákona č. 119/1990 Zb. samostatnými návrhmi. Tým navrhovateľ neporušil žiadne ustanovenie zákona, iba využil svoje dispozičné oprávnenie. K argumentácii odporkyne, že ak by boli všetky nároky na odškodnenie uplatnené jedným návrhom, predišlo by sa tým zbytočným súdnym konaniam a trovám právneho zastúpenia, odvolací súd uviedol, že vzniku trov by sa predišlo predovšetkým včasným uspokojením nároku navrhovateľa na jeho odškodnenie. Odvolací súd za irelevantné považoval aj to, ako postupoval (postupuje) právny zástupca navrhovateľa v iných skutkovo a právne obdobných konaniach vedených proti odporkyne. Z týchto dôvodov uznesenie súdu prvého stupňa v napadnutej časti potvrdil podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala odporkyňa dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 237 písm. f/ O.s.p. argumentujúc tým, že súdy jej v konaní odňali možnosť konať. K namietanej procesnej vade došlo podľa jej názoru tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil, nevysporiadal sa náležite s jej argumentáciou spôsobilou ovplyvniť výsledok sporu a jeho rozhodnutie má znaky arbitrárnosti. V súvislosti s touto námietkou odporkyňa poukázala na rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), napríklad sp. zn. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04, II. ÚS 410/06, I. ÚS 226/03 a tiež Európskeho súdu pre ľudské

práva (napríklad Ruiz Torija c/a Španielsko, Helle c/a Fínsko). Vyslovila názor, že ak sa odvolací súd nevyrovná s argumentmi účastníkov konania uvedenými v odvolaní, ale iba bez ďalšieho konštatuje, že sa s argumentmi prvostupňového súdu stotožňuje, porušuje tým ústavné právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odvolací súd v danom opomenul podstatné argumenty odporkyne, ktoré prezentovala v priebehu konania a uviedla vo svojom odvolaní. Išlo o argumentáciu týkajúcu sa aplikácie § 147 ods. 1 O.s.p. a toho, že trovy konania zaviniť navrhovateľ (jeho právny zástupca) tým, že nároky uvedené vo svojej žiadosti o odškodnenie neuplatnil jedným návrhom na začatie konania, ale z jednej žiadosti o odškodnenie vytvoril niekoľko samostatných súdnych sporov, vychádzajúcich z toho istého skutkového a právneho základu. Poukázala pri tom na skutočnosť, že okrem predmetného konania ide o súdne spory vedené na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 12 C 92/2012, 7 C 92/2012, 21 C 92/2012, 24 C 94/2012, 10 C 9/2012 a 4 C 196/2012. Navrhovateľom (jeho právnym zástupcom) zvolený postup označila za šikanózne a zneužívajúci právo (§ 2 O.s.p.). V uvedených konaniach ide o jednoduché spory, ktoré nevyžadujú žiadne náročné dokazovanie. So zreteľom na to je priznanie navrhovateľom požadovaných trov konania v rozpore nielen s dobrými mravmi, ale aj zákonom č. 586/2003 Z.z. Podľa názoru odporkyne odvolací súd na jej konkrétnu argumentáciu dostatočne nereagoval a nevysvetlil, z akého dôvodu ju považoval za bezvýznamnú; tým porušil jej právo na súdnu ochranu (III. ÚS 153/07). V odvolacom konaní nedošlo k náprave procesných nesprávností a chýb prvostupňového konania a aj postup samotného odvolacieho súdu nie je bez nedostatkov; opodstatnené sú totiž „pochybnosti o zákonnosti jeho konania a rozhodnutie odvolacieho súdu nedáva odpovede na zásadné otázky, ktoré sú spôsobilé podstatným spôsobom zmeniť výsledok súdneho konania“. V súvislosti s touto argumentáciou odporkyňa poukázala na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 327/2010). Pripustila, že riadne nesplnila povinnosť vyplývajúcu zo zákona č. 119/1990 Zb., to však ešte nie je dôvodom na to, aby navrhovateľ (jeho právny zástupca) „vytváral“ súdne spory za účelom získania finančných prostriedkov a tým poškodzoval protistranu. Poznamenala, že podobný postup ako v prejednávanej veci zvolil tento právny zástupca aj v desiatkach, ak nie stovkách iných konaní. Takýto postup nemôže požívať právnu ochranu, lebo znamená zneužitie práva a procesné šikanovanie. Je preto vylúčené, aby mu bola priznaná náhrada trov. Uzavrela, že rozhodovanie o trovách konania má viesť iba ku kompenzácii nákladov vynaložených na účelné uplatnenie alebo bránenie práva, teda v žiadnom prípade nie k neodôvodnenému obohacovaniu niektorého účastníka konania (jeho právneho zástupcu). Z týchto dôvodov žiadala napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

Navrhovateľ vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že podľa jeho názoru nie je dovolanie procesne prípustné. Odvolací súd sa v napadnutom uznesení podrobne vyjadril k celej odvolacej argumentácii odporkyne a odporkyňi nebola odňatá možnosť pred súdom konať. Žiadal preto procesne neprípustné dovolanie odmietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. Pre prípad, že by dovolací súd považoval dovolanie za prípustné, žiadal ho zamietnuť ako smerujúce proti vecne správne rozhodnutiu. Na záver poznamenal, že predmetný spor vôbec nemusel vzniknúť, pokiaľ by odporkyňa neignorovala žiadosť navrhovateľa a ešte pred začatím konania riadne posúdila jeho žiadosť o odškodnenie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré ním možno napadnúť.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu.

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. je dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu prípustné, ak a/ odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa, b/ odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností (§ 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

V zmysle § 239 ods. 3 O.s.p. ustanovenia odsekov 1 a 2 neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

V danom prípade je dovolaním napadnuté také uznesenie, ktoré v § 239 O.s.p. nie je uvedené ako uznesenie, proti ktorému je dovolanie prípustné. Prípustnosť dovolania odporkyne preto z tohto ustanovenia nevyplýva.

Vzhľadom na § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p. a tiež obsah dovolania sa najvyšší súd neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania v zmysle § 239 O.s.p., ale pristúpil aj k posúdeniu, či odporkyňou podané dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba uviesť, že § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia nie je predmet konania významný, preto ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999 a R 34/1995). Rovnako ale treba poznamenať, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka (resp. jeho subjektívny

názor) o existencii niektorej z predmetných procesných väd; rozhodujúci je výlučne iba záver (zistenie) dovolacieho súdu, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. dovolateľka nenamietala a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jej dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti postupu súdov nižších stupňov sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či dovolateľke bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať. Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie procesne nesprávny postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv – vid' napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom, (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.) a na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

1. Najvyšší súd už v rozhodnutí publikovanom pod R 125/1999 uviedol, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nemožno extenzívne vykladať v súvislosti s postupom súdu vtedy, ak ide o faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. Postupom súdu je len jeho faktická (ne)činnosť, teda procedúra prejednávania veci (porovnaj rozhodnutie najvyššieho súdu z 10. októbra 2012 sp. zn. 6 Cdo 90/2012, 91/2012), ktorá predchádza vydaniu konečného rozhodnutia a ktorá má za následok znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka konania a zmarenie možnosti jeho aktívnej účasti na konaní. „Za odňatie možnosti konať pred súdom nemožno považovať rozhodnutie, ako výsledok vecnej rozhodovacej činnosti súdu ...“ (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 11. júla 2012 sp. zn. 5 Cdo 201/2011). Postupom súdu sa teda môže rozumieť iba samotný priebeh konania, spôsob vedenia konania či procesu, jednotlivé procesné úkony súdu, jeho faktická činnosť alebo nečinnosť, nie však rozhodovací akt súdu.

Pokiaľ „postupom súdu“ nie je samo rozhodnutie, potom už „postupom súdu“ vôbec nemôže byť ani časť rozhodnutia – odôvodnenie rozhodnutia (jeho obsah, spôsob, kvalita, výstižnosť, presvedčivosť, úplnosť)], úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol.

2. Odporkyňa súdom vytýka nerešpektovanie jej práva na spravodlivý súdny proces. Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Vada nedostatku dôvodov rozhodnutia sama osebe (pri inak správnom rozhodnutí) nemusí (ale) disponovať potrebnou ústavnoprávnou intenzitou smerujúcou k porušeniu označených práv (III. ÚS 228/06, I. ÚS 53/10, III. ÚS 99/08).

Vzhľadom na námietky odporkyne bolo aj v tomto dovolacom konaní potrebné zaujať právne závery o tom, či (prípadné) nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia zakladá procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. alebo či má za následok procesnú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

Vada konania uvedená v § 237 písm. f/ O.s.p. znamená vždy porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). To však [aj podľa názoru ústavného súdu (viď ďalej)] neznačí, že by zároveň nevyhnutne platil aj opak, teda to, že každé porušenie práva na spravodlivý súdny proces dosahuje intenzitu (až) vady konania v zmysle § 237 O.s.p.

Ústava neupravuje, aké dôsledky majú jednotlivé procesné nesprávnosti, ku ktorým v praxi dochádza v konaní pred súdmi, ani nestanovuje predpoklady ich nožnej nápravy v opravnom konaní. Bližšiu úpravu ústavne garantovaného práva na súdnu ochranu obsahuje Občiansky súdny poriadok, ktorý vo svojich ustanoveniach predpokladá aj možnosť vzniku procesných pochybení súdu v občianskom súdnom konaní, a v nadväznosti na podstatu, význam a procesné dôsledky týchto pochybení upravuje aj predpoklady a podmienky, za ktorých možno v dovolacom konaní napraviť procesné nesprávnosti konania na súdoch

nižších stupňov. Najzávažnejším procesným vadám konania, ktoré sú taxatívne vymenované v § 237 O.s.p., pripisuje Občiansky súdny poriadok osobitný význam – vady tejto povahy považuje za okolnosť zakladajúcu prípustnosť dovolania (viď § 237 O.s.p.) a zároveň tiež za prípustný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.). Aj niektorým ďalším procesným vadám konania nedosahujúcim stupeň závažnosti procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. pripisuje Občiansky súdny poriadok význam. Iné vady, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci [tzv. „iné (v § 237 O.s.p. taxatívne nevymenované) vady“)] považuje ale – na rozdiel od procesných väd vymenovaných priamo v § 237 O.s.p. – len za relevantný dovolací dôvod (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), pričom však vady tejto povahy prípustnosť dovolania nezakladajú.

Pri zvažovaní dôsledkov zistených procesných nesprávností treba mať vždy na zreteli, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý smeruje proti už právoplatnému rozhodnutiu, vykazujúcemu atribúty záväznosti a nezmeniteľnosti (§ 159 ods. 1 O.s.p.). Z tohto hľadiska dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu dvoch základných práv (resp. ústavných princípov). Ide jednak o právo na spravodlivý súdny proces (tiež v nadväznosti na požiadavku odôvodnenia rozhodnutia súdu v súlade s § 157 ods. 1 a 2 O.s.p.), jednak o zásadu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 ústavy, ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba rozhodujúce otázky v dovolacom konaní posúdiť aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení. Daná procesná situácia musí byť totiž vyriešená z pohľadu oboch dotknutých ústavných článkov tak, aby boli zachované označené ústavné práva (porovnaj I. ÚS 252/05 a aktuálne tiež IV. ÚS 481/2011).

V prejednávanej veci najvyšší súd nemohol brať na zreteľ len odporkyňou zdôrazňované právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, ale musel dbať o to, aby zachoval ústavnoprávne relevantnú rovnováhu medzi týmto právom a ústavným princípom právnej istoty, ktorý bol vyjadrený právoplatnými uzneseniami súdov nižších stupňov. Dovolací súd pri riešení otázky prípustnosti podaného dovolania nemohol nedať prednosť ústavnému princípu právnej istoty, lebo odporkyňou namietaný nedostatok odôvodnenia rozhodnutí nevykazoval znaky odňatia jej možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Dovoláním napadnuté rozhodnutie uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská procesných strán k predmetu rozhodovania, obsah odvolania, vyjadrenia k nemu a právne predpisy, z ktorých odvolací súd vyvodil svoje právne názory. Za vadu konania

v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv odporkyne.

Len ako poznámku k vyššie uvedenému dovolací súd uvádza, že v danom prípade je nenáležitá argumentácia, v rámci ktorej odporkyňa uvádza, že „ak sa odvolací súd nevyrovná s argumentmi účastníkov konania uvedenými v odvolaní, ale iba bez ďalšieho konštatuje, že sa s argumentmi prvostupňového súdu stotožňuje, porušuje tým ústavné právo na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia“. Z odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu totiž vyplýva, že odvolací súd nezostal len pri konštatovaní vecnej správnosti odvolaním napadnutého prvostupňového rozhodnutia, ale podal aj svoje vlastné vysvetlenia a že závery zaujal aj k odvolacím námietkam odporkyne a k jej „konkrétnej“ argumentácii.

3. Na posúdenie prípustnosti dovolania – aj z aspektov významných v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. – je zásadne príslušný dovolací súd (viď IV. ÚS 238/07).

Na základe uznesenia občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“) ako judikát R 111/1998 uverejnený rozsudok najvyššieho súdu z 28. augusta 1997 sp. zn. 2 Cdo 5/1997, z ktorého vyplýva, že „konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) aj vtedy, ak odvolací súd svoj právny záver riadne neodôvodnil, takže jeho rozsudok zostal nepreskúmateľný“. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu je názor zaujatý v uvedenom judikáte plne opodstatnený aj v prejednávanej veci a nie je dôvod odkloniť sa od tohto názoru. Senát najvyššieho súdu, ktorý rozhoduje v tejto veci, pri doterajšom rozhodovaní dosiaľ nikdy (v žiadnej ním prejednávanej veci) nepovažoval uvedený judikát za „prekonaný“ a vždy dôsledne a bezvýnimočne zastával názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladá (len) tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 249/2008, 3 Cdo 290/2009, 3 Cdo 138/2010, 3 Cdo 49/2011, 3 Cdo 165/2011, 3 Cdo 84/2012, 3 Cdo 49/2013, 3 Cdo 18/2013). Právna kvalifikácia nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu nižšieho stupňa ako dôvodu zakladajúceho (len) tzv. inú vadu konania pritom vyplýva tiež z rozhodnutí ďalších senátov najvyššieho súdu (porovnaj napríklad sp. zn. 1 Cdo 140/2009, 1 Cdo 181/2010, 2 MCdo 18/2008, 2 Cdo 83/2010, 4 Cdo 310/2009, 5 Cdo 290/2008, 5 Cdo 216/2010, 6 Cdo 25/2012, 7 Cdo 52/2011 a 7 Cdo 109/2011).

Správnosť takéhoto nazerania vec preskúmavajúceho senátu najvyššieho súdu na problematiku nepreskúmateľnosti súdneho rozhodnutia a jej dôsledkov potvrdzujú tiež rozhodnutia ústavného súdu o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na opodstatnenosti judikátu R 111/1998. Ústavný súd:

- a) uznesením z 27. mája 2010 sp. zn. I. ÚS 184/2010 odmietol ústavnú sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu zo 6. augusta 2009 sp. zn. 3 Cdo 148/2009 konštatujúc, že „nezistil také porušenia, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy“,
- b) v odôvodnení uznesenia z 19. apríla 2011 sp. zn. III. ÚS 184/2011, ktorým odmietol sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu z 20. januára 2011 sp. zn. 3 Cdo 192/2010, uviedol, že „najvyšší súd postupoval v súlade s relevantnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, ktoré ústavne akceptovateľným spôsobom interpretoval a aplikoval, preto aj jeho právne závery sú ústavne akceptovateľné“,
- c) uznesením z 30. júna 2011 sp. zn. I. ÚS 264/2011 odmietol sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu zo 14. apríla 2011 sp. zn. 3 Cdo 46/2011 s tým, že „najvyšší súd postupoval v súlade s normami občianskeho súdneho konania, ak odmietol dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu ako neprípustné a také, ktorým sa sťažovateľovi neodňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.)“,
- d) v uznesení z 20. apríla 2011 sp. zn. I. ÚS 141/2011, ktorým odmietol sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 25. novembra 2010 sp. zn. 1 Cdo 167/2009, vyslovil názor, že „nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu aj v prípade, ak by znamenala porušenie 'procesného práva na spravodlivé konanie' ... resp. porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nie je možné bez ďalšieho stotožniť s procesnou vadou konania spočívajúcou v odňatí možnosti účastníkovi konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), preto nie je ani dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania (podľa § 237 O.s.p.) proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému podľa ostatných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku dovolanie prípustné nie je“,
- e) v uznesení z 10. novembra 2011 sp. zn. IV. ÚS 481/2011 konštatoval, že vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. znamená porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 261/06). To však, ako už ústavný súd spresnil (II. ÚS 148/09), neznamená, že by vždy zároveň platil aj opak“,
- f) v uznesení z 3. apríla 2012 sp. zn. III. ÚS 148/2012, odmietajúc sťažnosť proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 29. novembra 2011 sp. zn. 5 Cdo 206/2011,

uviedol, že nielen v náleze sp. zn. IV. ÚS 481/2011, ale aj v následnej svojej rozhodovacej činnosti (napr. IV. ÚS 499/2011) tento názor najvyššieho súdu (pozn.: vyjadrený v judikáte R 111/1998) v plnej miere akceptoval a považoval ho za ústavne konformný,

- g) v uznesení z 19. apríla 2012 sp. zn. IV. ÚS 208/2012, ktoré sa týkalo uznesenia najvyššieho súdu z 27. mája 2010 sp. zn. 3 Cdo 67/2010, uviedol, že „právny názor, na ktorom je založené namietané uznesenie najvyššieho súdu, je z ústavného hľadiska akceptovateľný, a v okolnostiach danej veci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, či práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (v tejto súvislosti vid' tiež uznesenie ústavného súdu z 22. marca 2012 sp. zn. IV. ÚS 161/2012).

Dovolací súd osobitne poukazuje na to, že ústavný súd v uznesení z 30. januára 2013 sp. zn. III. ÚS 551/2012 uviedol, že „sa väčšinovým názorom svojich senátov priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“.

Vec preskúmajúci senát dovolacieho súdu k vyššie uvedenému poznamenáva, že ani v iných právnych veciach, v ktorých dovolací súd zotrval na aktuálnosti judikátu R 111/1998, nebolo zo strany ústavného súdu konštatované porušenie ústavných práv účastníkov konania (vid' napríklad II. ÚS 110/2013, I. ÚS 35/2013, I. ÚS 33/2013, II. ÚS 66/2013).

4. Nesprávnosťou rozhodnutia je aj jeho nepreskúmateľnosť. Pokiaľ sa súd dopustí tejto nesprávnosti a svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodní, neodníma tým účastníkovi konania možnosť realizovať jeho procesné oprávnenia v zmysle „náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu (v rovine polemiky s jeho dôvodmi) v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov“. Aj účastník odvolacieho konania má v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné alebo arbitrárne, zachované procesné oprávnenie poukazovať na tieto nedostatky rozhodnutia a domáhať sa nápravy; účastník konania môže za podmienok stanovených v zákone podať dovolanie (§ 240 ods. 1 O.s.p.). Občiansky súdny poriadok nebráni účastníkovi konania v dovolaní namietat' všetky nesprávnosti postupu, rozhodovania a rozhodnutia odvolacieho súdu; ničím neobmedzuje jeho možnosť argumentovať aj tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je náležite odôvodnené, dôvody rozhodnutia nie

sú dostatočne vysvetlené alebo sú vyjadrené nezrozumiteľne, prípadne sú neúplné, nepresvedčivé, arbitrárne alebo nepodložené priebehom a výsledkami konania – účastník konania môže teda v dovolaní namietat', že ním napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné. Na druhej strane Občiansky súdny poriadok právnou úpravou dovolania a dovolacieho konania nezaručuje, že každé podané dovolanie bude vždy prípustné, že sa dovolací súd bude vždy zaoberat' aj vecnou správnosťou napadnutého rozhodnutia a že dovolateľ bude v konaní pred najvyšším súdom úspešný. V dovolacom konaní totiž argumentácia dovolateľa takéhoto obsahu (t.j. že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné alebo arbitrárne) naráža na Občianskym súdnym poriadkom stanovené obmedzenia práva na súdnu ochranu, ktoré vyplývajú z právnej úpravy prípustnosti dovolania.

5. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 239 ods. 1 a 2 vymenúva znaky tých uznesení odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie procesne prípustné. Z právnej úpravy obsiahnutej v danom ustanovení je zrejmé, že zákonodarca v nej – zohľadňujúc mimoriadny charakter dovolania a možné dôsledky zrušenia rozhodnutia dovolacím súdom – vyjadril na jednej strane vôľu, aby určité uznesenia výnimočne (napriek tomu, že už nadobudli právoplatnosť) mohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní; na druhej strane tým ale zároveň vyjadril tiež vôľu, aby iné uznesenia (než sú ním výslovne uvedené) nemohli byť predmetom preskúmania v dovolacom konaní.

Vzhľadom na to, že dovolanie odporcu smeruje proti potvrdzujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu o trovách konania, treba osobitne poukázať na to, že Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 239 ods. 3 vylučuje z možnosti dovolacieho prieskumu aj také uznesenia, ktoré by inak podľa § 239 ods. 1 a 2 O.s.p. bolo možné napadnúť dovolaním. Keďže zákonodarca tým dostatočne zreteľne vyjadril vôľu, aby dovolaciemu prieskumu nebolo možné podrobiť ani riadne odôvodnené a dostatočne preskúmateľné uznesenie odvolacieho súdu o trovách konania (i keby prípadne spočívalo na nesprávnych záveroch), bolo by nelogické a v rozpore s výnimočnou povahou dovolania, pokiaľ by právnou úpravou obsiahnutou v § 237 písm. f/ O.s.p. vyjadril zároveň vôľu zabezpečiť účastníkovi konania možnosť dosiahnuť dovolací prieskum v prípade takého uznesenia odvolacieho súdu o trovách konania, ktoré možno (azda aj) spočíva na správnych záveroch, o ich správnosti sa ale nedá s istotou a celkom presvedčiť a v dovolacom konaní ju nemožno úplne preveriť, lebo odvolací súd svoje závery v odôvodnení uznesenia nevyjadril spôsobom dostatočne jasným, určitým alebo relevantnú problematiku a odvolaciu argumentáciu v celom rozsahu vyčerpávajúcim.

6. Základná idea mimoriadnych opravných prostriedkov vychádza z toho, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím je v právnom štáte narušiteľná len mimoriadne a výnimočne. Úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku dovolateľom je podmienené (primárnym) záverom dovolacieho súdu, že dovolanie je procesne prípustné a až následným (sekundárnym) záverom dovolacieho súdu, že tento opravný prostriedok je aj opodstatnený. Pokiaľ dovolací súd nedospeje k uvedenému (primárnemu) záveru, platná právna úprava mu neumožňuje postúpiť v dovolacom konaní ďalej a pristúpiť až k posúdeniu napadnutého rozhodnutia a konania, v ktorom bolo vydané; pokiaľ by dovolací súd posudzoval správnosť rozhodnutia napadnutého procesne neprípustným dovolaním, porušil by zákon. Ak preto dovolací súd dospeje k záveru, že dovolanie je procesne neprípustné, musí tento opravný prostriedok odmietnuť bez toho, aby sa zaoberal správnosťou napadnutého rozhodnutia.

Pre opačný prístup dovolacieho súdu – (primárne) posúdenie rozhodnutia z hľadiska úplnosti alebo správnosti skutkových a právnych záverov a tiež výstižnosti ich vyjadrenia alebo precíznosti odôvodnenia a až z výsledku tohto posúdenia vyplývajúce následné (sekundárne) vyvodenie záveru o prípustnosti dovolania – nedáva platný Občiansky súdny poriadok podklad v žiadnom z jeho ustanovení.

7. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania vymedzuje Občiansky súdny poriadok jednak objektívnymi znakmi rozsudku (§ 238 O.s.p.) alebo uznesenia (§ 239 O.s.p.) odvolacieho súdu, jednak objektívnym zadefinovaním najzávažnejších procesných väd konania súdov nižších stupňov (§ 237 O.s.p.). Účelom takéhoto (objektívneho) vymedzenia je bezpochyby zvýšiť predvídateľnosť súdneho rozhodovania a vylúčiť alebo aspoň minimalizovať subjektívny prvok pri posudzovaní prípustnosti dovolania.

Záver súdu, že napadnuté rozhodnutie súdu nižšieho stupňa je (ne)preskúmateľné, závisí vždy nielen od toho, či a ako je toto rozhodnutie odôvodnené súdom, ktorý ho vydal, ale aj od toho, aké všeobecné predstavy o riadnom odôvodnení rozhodnutia má súd vyššieho stupňa a ako sa tieto jeho predstavy stotožňujú s individuálnym odôvodnením napadnutého rozhodnutia. V praxi sa pri tom môže zo strany súdu vyššieho stupňa vyskytnúť rozpätie od prehnanej prísnosti (rigoróznosti) cez náležitý prístup až k neopodstatnenej zhovievavosti (benevolencii).

So zreteľom na vyššie uvedené je opodstatnený záver, že zámerom zákonodarcu nemohlo byť, aby riešenie tak zásadnej otázky, ktorá je z hľadiska rešpektovania princípu právnej istoty osobitne významná (otázky, či dovolanie podľa § 237 písm. f/ O.s.p. prípustné je alebo nie je), bolo determinované tým, s akým stupňom prísnosti dovolací súd pristupuje k posúdeniu, či odôvodnenie napadnutého rozhodnutia dostatočne jasne, zrozumiteľne a presvedčivo vysvetľuje skutkovú a právnu podstatu veci.

8. V dovolaní sa z hľadiska obsahového namieta aj nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom. Ide najmä o tie okruhy dovolacích námietok, v rámci ktorých odporkyňa odvolaciemu súdu vytýka, že nesprávne interpretoval alebo aplikoval ustanovenia upravujúce rozhodovanie o trovách konania, dostatočne nezohľadnil šikanózný postup navrhovateľa (jeho právneho zástupcu), ktorý je vo svojej podstate zneužitím práva, vedie k neprípustnému obohacovaniu sa, prieči sa zákonu a dobrým mravom, a preto by nemal požívať ochranu a zakladať právo navrhovateľa na náhradu trov konania.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Nesprávne právne posúdenie veci je relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 239 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania.

9. Z dôvodov uvedených pod 1. až 8. dospel dovolací súd k záveru, že v konaní na súdoch nižšieho stupňa nebola odporkyňi odňatá možnosť konať pred súdom a že prípustnosť tohto jej mimoriadneho opravného prostriedku nemožno vyvodiť ani z § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd preto odmietol procesne neprípustné dovolanie odporkyne podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého uznesenia odvolacieho súdu.

10. V dovolacom konaní úspešnému navrhovateľovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti odporkyni, ktorá úspech nemala (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Navrhovateľ podal návrh na rozhodnutie o priznaní náhrady trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 151 ods. 1 O.s.p.) a tieto aj vyčíslil. Dovolací súd priznal navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta za 1 úkon právnej služby poskytnutej vypracovaním vyjadrenia k dovolaniu odporkyne [§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)]. Základnú sadzbu tarifnej odmeny za tento úkon právnej služby určil podľa § 10 ods. 1 vyhlášky vo výške 16,60 €, čo s náhradou za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (7,81 €), predstavuje spolu 24,41 €.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 9. januára 2014

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková